

גיליון הורים פרשת עקב

שלום להורים היקרים, בפרשת עקב אנו זוכים לבשורות על שפע וברכה גדולה בארץ ישראל. אלא שהמצוות תלויות בקשר שלנו אל הקב"ה וכפי שמובא בפירוש רש"י על הפסוק "והיה עקב תשמעון.... ושמר ה' אלקיך לך את הברית .." אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, ישמור ה' לך הבטחתו. ומובא במדרש תנחומא: ".... יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא שנתן תורה לישראל שיש בה שש מאות ושלש עשרה מצוות, ויש בהן קלות וקמורות. ומפני שיש בהן מצוות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן, כלומר שהן קלות, לפיכך היה דוד מתגרא מיום הדין ואומר: רבוננו של עולם, איני מתגרא מן מצוות הקמורות שבתורה, שהן קמורות. ממה אני מתגרא. מן המצוות הקלות, שמא עברתי על אחת מהן, אם עשיתי אם לא עשיתי, מפני שהיתה קלה. ואתה אמרת, הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה קמורה. לכה אמר, למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני.

ובהמשך מובא על שכרן של המצוות "אמר רבי אבא בר כהנא, שלא תהא יושב ושוקל מצותיה של תורה ורואה אי זו מצוה שכרה מרבה ועושה אותה.... כך לא גלה הקדוש ברוך הוא שכר כל מצוה ומצוה. שאלו גלה, נמצאו המצוות מקצתן קימות ומקצתן בטלות. ורבי אהא בשם רבי אבא בר כהנא אמר, טלטל הקדוש ברוך הוא שכר עושה מצוה בעולם הזה, כדי שיהיו ישראל עושים משלם. תני רבי שמעון בר יוחאי, שתי מצוות גלה הקדוש ברוך הוא מתן שכרן, אחת קלה שבקלות, ואחת קמורה שבקמורות. ואלו הן. קלה שבקלות, שלוח הקן, ושם כתיב: והארכת ימים (דברים כב, ז). וקמורה שבקמורות, כבוד אב ואם, שבו כתיב: למען יאריכון ימיה (שם ה, טז), הרי הן שוין במתן שכרן מעולם הזה...." ראוי לחדד לילדים את שני המדרשים כהקדמה לספורים ולדברי התורה בשולחן שבת.

בהמשך הפרשה, נותן משה רבינו שיעור ליהודים בעלי הספקות כי תאמר בלבבך רבים הגוים.... איכה אוכל להורישם? על הביטחון בה' ובברית וההבטחה לאבות ששמרה ושומרת עלינו מעל 3500 שנים והניסים הרבים מהירידה למצרים בשבעים נפש, ניסי קריעת ים סוף וועוד....

בהמשך מזכיר משה רבנו את הסכנה על גבהות הלב, את חטא העגל ושבירת הלוחות, חטא המרגלים, תאוות הבשר חטא קרח ועדתו ועוד..

לקראת סוף הפרשה מובאת פרשת "והיה אם שמוע...." ושמירת הברית עם הקב"ה.

לקראת השבת מצורפים שבעה סיפורים. מומלץ להכין את המסר בהתאם לצורך במשפחה ובין החברים. שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

מובא בפירוש רש"י על הפסוק "והיה עקב תשמעון.... ושמר ה' אלקיך לך את הברית .." אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון, ישמור ה' לך הבטחתו. לימדנו חז"ל שאין לזלזל במצוות הפשוטות "ואי אתה יודע מתן שכרן של מצוות...." מובא במסכת עבודה זרה יח א: "עוונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין". ובמדרש תנחומא פרשת עקב סימן א בפתיחת הפרשה, אומר דוד המלך "למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני" (תהילים מט ו). הקדוש ברוך הוא שנתן תורה לישראל שיש בה שש מאות ושלש עשרה מצוות, ויש בהן קלות וקמורות. ומפני שיש בהן מצוות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן, כלומר שהן קלות, לפיכך היה דוד מתגרא מיום הדין ואומר: רבוננו של עולם, איני מתגרא מן מצוות הקמורות שבתורה, שהן קמורות. ממה אני מתגרא. מן המצוות הקלות, שמא עברתי על אחת מהן, אם עשיתי אם לא עשיתי, מפני שהיתה קלה. ואתה אמרת, הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה קמורה.

משל שסיפר הרב פינחס קזיוף שליט"א:

לאחד בשם יוסי שלא הצליח בעבודתו והגיע לפת לחם. הציעו לו לשנות מקום מגורים שכל המשנה מקום משנה מזל. החליט ה"לא יוצלח" לשים פעמיו לעיר היהלומים שבה חיים כל העשירים ליד מכרות היהלומים. מכיוון שלא היה לו במה לנסוע החל ללכת ברגל, לקראת לילה כשהוא רעב וצמא ראה נקודת אור מרחוק וגמר בליבו ששם ילון את הלילה. משהגיע למקום התברר לו שאין זה בית כפי שחשב אלא האבנים נוצצות מאור הלבנה. בלית ברירה נשכב לישון, אסף מן האבנים עם שחר, מילא את שקו ושם פעמיו לעיר הגדולה.

כובד המשא, הרעב והצמא עשו את שלהם והוא החליט להשליך חלק מהאבנים וכך הלך וזרק ובשערי העיר עש שהשק היה ריק מתוכן. הוא ניגש למסעדה בעיר וסעד כטוב ליבו כאחד מעשירי העיר. משנדרש יוסי לשלם השיב כי אין בכיסו ולו שקל בודד, בעל המקום התעצבן ודחף אותו מהמסעדה אל פתח הדלת. תוך כדי נפילה נפלה מן השק אבן קטנה שהייתה דבוקה בדופנו, בעל המקום הרימה התבונן באבן ומיד הוציא מכיסו 5000 ש"ח נתן ליוסי וביקשו להסתלק מן המקום. יוסי, בראותו את הכסף התעלף ובעל המסעדה הבין שכנראה הלה בא לעסקים והסכום הזעום שהציע בעבור האבן הוא שגרם לכך, התנצל והציע 50,000 ש"ח. יוסי צעק וחבט את ראשו בקיר וכמעט ואיבד את הכרתו. בעל המסעדה לא התאפק וצעק: "טיפש שכמותך! לפני רגע לא יכולת לשלם עבור מנה במסעדה שלי וכעת שמציעים לך שכר תמורת אתה חובט את ראשך בקיר?!" השיב יוסי: "אני באמת טיפש שק מלא אבנים כאלו היה לי והשלכתי את כולן בזו אחר זו..." כן הוא הנמשל: בעולם הזה אין אנו יודעים מהו השכר שנקבל בעבור כל מצווה ומצווה וכשנגיע לעולם הבא לאחר 120 שנה, נגלה מהו השכר שקיבלנו עבור מצוות פשוטות שדשנו בעקבנו. הבה לא נשליך מאחרי גבינו מצוות "פשוטות" שלא נצטרך אף אנו לחבוט את ראשנו בקיר... מעובד מאתר <http://dvar-tora.co.il>

סיפור ב' לשולחן שבת

עקב- לשמור את "זכות אבות" שיש לנו "והיה עקב תשמעון ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" מובא בשם המגיד מדובנא משל למה הדבר דומה שאצל הקב"ה כביכול "מופקדת" זכות אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ולא כדאי "לבזבז" אותה שלא תכלה לגמרי... זקן אחד חסך לבנו הצעיר סך גדול של אלף זהובים. מכיוון שהילד היה עדיין רך בשנים ביקש הזקן מסוחר אחד שיהיה אפטרופוס על בנו ועל ממנו. גידל הסוחר את הילד בביתו וכאשר הפך לבחור מצא לו הסוחר עבודה בחנותו שיהיה רושם את כל הסחורות הנכנסות והיוצאות והיה משתכר מעבודה זו למחייתו. לימים נודע לבחור כי אצל הסוחר מופקדים אלף זהובים השייכים לו על כן פנה מטיבו וביקש שייתן לו את הכסף. לשם מה לי לעבוד אצלך?! - אמר הבחור - והרי אני יכול לחיות בכבוד רב מן הכסף אשר שייך לי. אם ברצונך לקבל את הכסף - השיב הסוחר - אני מוכן ומזומן לתת לך אולם, לו לעצתי תשמע, אין הדבר כדאי לך כלל וכלל... כי אם תפסיק את עבודתך ותחיה מהכסף השמור לך לא יעבור זמן רב והוא יכלה ולא יישאר ברשותך מאומה על כן המשך בעבודתך והתפרנס ממנה כאשר נהגת עד היום והכסף יהיה שמור לך אצלי בביטחון. כן הוא גם הנמשל - אחד העקרונות החשובים לכל ילד לדעת שמה שיש לו אינו בהכרח פרי מאמציו אלא הוא נהנה מפרות עמלם של אבות אבותיו. ניתן כמובן לקשר גם לעולם הגשמי, שהילדים נהנים מפרי כפיהם של הוריהם עד שהוא מסוגלים לעמוד על רגליהם לבדם. מעובד מאתר <http://dvar-tora.co.il>

סיפור ג' לשולחן שבת

עקב- להתייחס לפרטים הקטנים מובא במדרש רבה על תחילת הפרשה (פרשה ג, אות א): "אָמְרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֵימְתֵי אֶת נֹתֵן לָנוּ שְׂכָר הַמְצֻוֹת שְׁאֵנוּ עוֹשִׂים, אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצֻוֹת וְשִׂאמָם עוֹשִׂים מְפֹרְתֵיהֶן אֲתָם אוֹכְלִים עִשְׂוֹ, אָבָל שְׂכָרָן בְּעֵקֶב אֲנִי נֹתֵן לָכֶם, מִנֵּן מִמָּה שְׂקָרֵינוּ בְּעֵנְיָנוּ (דברים ז, יב): וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּ...". רש"י מבאר כדרכו: מצוות שאדם דש בעקביו - אין לזלזל במצוות הקלות שהם תחילתן של העברות החמורות. ומובא משל של המגיד מדובנא, על הפסוק באיכה א, ט: "טִמְאָתָהּ בְּשׂוּלֵיהָ לֹא זָכְרָה אֶחְרִיתָהּ" על העבירות הקלות שהם ראש לכל העבירות. משל למה הדבר דומה? היה אדם אחד שרצה לרכוש אריג יקיר מאוד. כל מטר עלה 1000 ש"ח הוא הלך ורכש 4 מטר מהבד הזה. אמר לו בעל החנות - "תשמע, אם אתה רוצה את האריג הזה, לאורך ימים ושנים - השקעת 4000 ש"ח, לך תשקיע עוד 100 ש"ח אצל התופרת. תבקש ממנה שבקצה של הבד, תעשה לך מכפלת, שתתפור אותו מכל הארבע כיוונים שלו.

מדוע? זה לא אריג טוב ומשובח?! – שאל הקונה בפליאה

"קנית אריח מהמשובחים ביותר! קבע המוכר. אבל אריג שהוא לא מקופל, והוא לא מסודר כמו שצריך, הוא יכול להתפורר לאורך זמן..."

"עזוב שטויות... אם זה אריג טוב, הוא יחזיק מעמד לאורך זמן" – הפטיר הלוקח ויצא.

חלפו להם כמה חודשים, בכל פעם שבני המשפחה יושבים לאכול מסביב לשולחן, הילד הקטן משתעמם, וכשהוא רואה חוט אחד בולט מהמפה, הוא מושך אותו להנאתו. בכל פעם רק חוט אחד....

חולפים להם כמה שבועות, ועוד חוט מוצא את דרכו וכך הפכה המפה מחוררת ובלויה...

התרגז הקונה אך נזכר את דברי המוכר ולא היה לו אלא לקבל את הדין שעשה הא לעצמו.

כן הוא הנמשל:

אומר המגיד מדובנה – זה מה שאמר הנביא: "טַמְאָתָה בְּשׁוּלְיָהּ לֹא נִכְרָה אַחֲרֵיָהּ" – גם בשוליים, יכול יצר הרע לתפוס אותך. דווקא

בדברים הקטנים הוא יפיל אותך ואפילו אם מדובר בחוט קטן מבין אלפי חוטים השזורים בבד הגדול.

ובאה התורה ומזהירה "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן" – תשים לב לפרטים הקטנים, שבהם התורה אומרת 'כאן מתחיל היצר הרע'. תחילתו של

יצר הרע, היא דווקא 'בחוטים הקטנים' שהוא מושך החוצה, וככה הוא מפורר את המפה כולה.

סיפור ד' לשולחן שבת

"והיה עקב תשמעון"

חז"ל מלמדים אותנו בגמרא (יומא פג): "מים ראשונים האכילו חזיר ומים אחרונים הרגו את הנפש". זלזול במצווה פשוטה יכול להוביל לאיסור חמור

מסופר על בעל מסעדה בחו"ל שהיה בוחן את אורחיו מרגע שנכנסו למסעדה. והנה יום אחד הגיעו שני יהודים והתיישבו לאכול.

בסיום הסעודה נדרש האחד לשלם 100 שקלים ואילו חברו 150 שקלים. לשאלתם מדוע אין המחיר זהה הרי אכלנו אותו הדבר?!

השיב להם בעל המסעדה שהיקר היה אוכל כשר ואילו הזול היה בשר חזיר! "בשר חזיר? האכלתם אותי בשר חזיר?!" נזעק האיש.

השיב בעל המסעדה: "ראה! בכניסתך למסעדה לא נטלת ידיים ובשל כך הנחנו שהנך גוי וקיבלת חזיר. לעומת זאת, חברך שנטל

ידיים זיהינו כי יהודי הוא ועל כן הוגשה לו מנה מהדרין..."

נלמד מהסיפור שני דברים: זלזול במצווה פשוטה יכול להוביל לאיסור חמור, עבירה גוררת עבירה.

סיפור ה' לשולחן שבת

ההבדל בין עשיר לעני בהשגחת ה',

כתוב בפרשה "ואמרת... כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". משה רבנו מזהירנו מפני הנפילה באשליה שההצלחה היא רק פרי עמלנו וחוכמתנו.

מובא סיפור על ר' חיים מוואלוז'ין שפעם אחת הגיע סוחר עצים עשיר גדול לפניו וסיפר לו כי כל ממונו נתון בסכנה.

"מהי הסכנה?" שאל רבי חיים. המשיך העשיר וסיפר:

אוניה גדולה מלאה עצים שלחתי למדינת פרוסיה אולם השלטונות אינם מתירים לי להכניס את הסחורה לתוך המדינה ומאיימים עלי

כי אם לא תפליג האוניה על עקבותיה ותחזור - יטביעוה!

אל דאגה - הרגיע רבי חיים - עוד תראה ישועת ה' כהרף עין!

באותו יום האמיר מאוד מחיר העצים ובו בזמן התירו השלטונות פרוסיה לאניית הסוחר להיכנס לגבולם.

הגיע העשיר לרבי חיים והוא מלא שמחה. רבי - קרא העשיר – "היום רואה אני את ההשגחה משמים! שהרי אם שלטונות פרוסיה לא

היו מעכבים אותי הייתי מקבל את מחיר העץ הישן העיכוב היה לטובה והוא אשר גרם שאמכור את העצים במחיר העץ החדש וכך

הרווחתי פי כמה".

רואה אתה - נאנח רבי חיים - זה ההבדל בין עשיר לעני:

העני רואה את השגחת הקב"ה עליו בכל יום ויום ואילו העשיר הבטוח שהוא זה אשר עשה את כל החיל אשר לו רואה בהשגחה רק

אחת לכמה שנים...

מעובד מאתר <http://dvar-tora.co.il>

סיפור ו' לשולחן שבת

יסורים מכפרים ויש לקבלם באהבה. כתוב בפרשה "כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך"

הקב"ה מייסר אותנו כאבא המייסר את בנו ולא פעם אנו מנסים לחמוק מהייסורים באמתלות שונות וכשה מצליח אנו מאושרים אך

לא יודעים מה צופן העתיד לבא... לא פעם הייסורים מכפרים לנו על משהו יותר חמור, ואנחנו מנסים להתחכם...

מובא סיפור מאגדות שלמה המלך:
פעם ביקש אחד היועצים של שלמה ללמוד את שיחת החיות. לאחר שהפציר בשלמה ולמרות אזהרותיו של שלמה שלא כדאי לו להבין את שפתם... לימדו שלמה את שיחת הציפורים.
כשהוא בקי בשפת הציפורים, הנה הוא שומע 2 ציפורים צוחקות, אחת אומרת לחברתה: "תראי איזה מסכן, מחר יישרף לו הבית"... הוא הבין שמדובר עליו, מה עשה?
רץ מהר ומכר את הבית. ואכן לאחר שקיבל את הכסף נשרף הבית כליל...
אז חשב לעצמו: "כמה טוב שהתעקשתי ללמוד את שפת החיות... הנה הצלתי את ביתי"...
למחרת שוב שמע את שתי הציפורים מתלחשות: "מחר תמות הפרה של פלוני!". מאחר שמדובר עליו רץ מהר ומכר את הפרה. ותכף לאחר ששלל את הכסף לידו התפגרה הפרה ומתה... כשחיוך ניצחון על פניו שב לביתו...
למחרת שמע אותם אומרות- "כמה מסכן זה צריך למות מן העולם". באותו הרגע רץ בבהלה אל שלמה המלך וסיפר את כל הקורות אותו.
אמר לו החכם מכל אדם: ה' רצה לפגוע ברכושך ולא נתת. רצה לפגוע במקור הכנסתך ולא נתת, ועכשיו מה אעשה לך?!...
אין לדעת על מה הייסורים מכפרים, לכן יש לקבלם באהבה...
<http://dvar-tora.co.il>

סיפור ז' לשולחן שבת

"וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך"
הגמרא במסכת עבודה זרה י"א מספרת סיפור על אונקלוס הגר:
אונקלוס, בן אחותו של מלך רומי אדריאנוס הרשע, החליט להתגייר ולהיות יהודי.
החל אונקלוס הגר ללמוד תורה, ובמהרה נעשה חכם גדול ותרגם את התורה ללשון הארמית. את תרגום אונקלוס קוראים אנו עד היום, ובכל החומשים נדפס הוא לצד דברי התורה.
כשנודע לאדריאנוס כי בן אחותו התגייר כעס מאד... "כיצד זה יתכן שאחד מבני משפחתי מסתפח אל העם היהודי?!!" – צעק הוא. שלח אדריאנוס גדודי צבא לארץ ישראל לאסור את אחינו ולהביאו לפניו.
באו החיילים אל אונקלוס ונתקבלו בסבר פנים יפות.
החל אונקלוס מסביר לחיילים את דברי התורה, עד שהללו הכריזו: "טובים הם דברי התורה, גם אנו רוצים להיות יהודים!" התגיירו ולא שבו אל המלך.
נודע הדבר למלך וכעסו גבר. שלח גדוד חיילים נוסף, אך בטרם יצאו הללו לדרך, הורה להם שלא לשוחח עם אונקלוס בדברי תורה ואף לא להקשיב לדבריו. כל שעליהם לעשות לאסור את בן אחותו ולהביאו לרומא.
הגיעו החיילים אל אונקלוס, אסרוהו והלכו עמו לרומא.
בדרך פנה אליהם אונקלוס ואמר: "אשאל אני אתכם שאלה: כאשר שר חשוב יוצא לדרכו בלילה, נלווה אליו שר פחות חשוב ממנו ומאיר לו את דרכו באבוקה. ואילו השר החשוב כשנלווה הוא אל שר חשוב מאד, הוא השר החשוב מאיר לו את הדרך. וכשיוצא המלך לדרך מאיר לו השר החשוב מאד את דרכו. ועתה, תמה אני: האם גם המלך מאיר למישהו את דרכו בלילה?
"לא!" - השיבו החיילים
ואם כך: המשיך אונקלוס "ראו כמה חביב עם ישראל בעיני הקדוש ברוך הוא. כשהלכו בני ישראל במדבר, בצאתם ממצרים, הקדוש ברוך הוא בעצמו שהוא מלך מלכי המלכים האיר להם את דרכם בעמוד אש!"
התלהבו החיילים ואמרו "גם אנחנו רוצים להיות יהודים!". ומיד התגיירו ולא שבו אל המלך.
עד מהרה הגיע הדבר לאזני המלך וחמתו בערה בו. חיש שלח גדוד חיילים נוסף אל אונקלוס. את החיילים הללו הזהיר אזהרה חמורה לבל יעזו לדבר ולו רק מילה אחת עם אונקלוס. עליהם לאסור ולהביאו אל המלך.
הגיעו החיילים אל אונקלוס, ומבלי לומר מילה אסרוהו ויצאו לדרך. כשעמדו לצאת מפתח הבית, הניח ידו על המזוזה וחיך. למראה חיוכו לא הבליגו החיילים ושאלו: "מדוע מחייך אתה?"
השיב אונקלוס הגר: "השמעתם מימיכם דבר מופלא שכזה? בכל העולם נהוג שהמלך יושב בבית פנימה ועבדיו שומרים עליו מבחוץ. לא כן אצל מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא: עם ישראל, עבדיו, יושבים בבית פנימה. ובפתח בתיהם קובעים הם, על פי צווי ה', מזוזות. ועל ידי כך שומר המלך על העבדים מכל רע
"אם כך, גם אנחנו חפצים להיות יהודים!" - הגיבו החיילים הרומאים. מיד התגיירו כולם ולא שבו אל המלך.
נוכח אדריאנוס שאין הוא מצליח לעולל כל רע לאונקלוס, ולא זו בלבד: כל החיילים ששולח הוא מתגיירים אף הם. החליט להניחו לנפשו ולא שלח עוד חיילים להביאו...

7. כתוב בפס' "וגם את הצרעה ישלח ה' אלקיך בס", מהי הצרעה המזכרת בפס' לפי ר' אברהם אבן עזרא? (אבן עזרא זכ, חולי בגוף מגזרת צרעת);
 8. משה רבנו אוסר על עם ישראל לפחד מהמלחמה בגויים ומבשר לעם ישראל שהקב"ה לא יגרש את הגויים מארץ ישראל בבת אחת ובמהירות אלא אט אט. מדוע? (זכב) פן תרבה עליך חַיַּת הַשָּׂדֶה
 9. הרמב"ן מציין שחסרה המילה "אשר" בפסוק "פסילי אלהיהםלא תחמד כסף וזהב עליהם", לפני המילה "עליהם". מה מלמד אותנו הרמב"ן מכך? (רמב"ן זכב) יחסר "אשר" לא תחמד כסף וזהב אשר עליהם והוא נוי ע"ז צוה תחלה לשרוף ע"ז עצמה שהיא "פסילי אלהיהם" ואסר גם כן הגויין שעליהם והזהיר עוד ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו לאסור בהנאה כל עניני ע"ז היא ומשמשיה ותקרובת שלה והגויין
- הגויים היו מקשטים את העבודה זרה שלהם בחפצי נוי מכסף וזהב והקב"ה אוסר על לקיחת את הקישוטים. הסכנה היא שהיהודי שיצליח באותו כסף וזהב שהיה על הפסלים, ועלול לחשוב שהיה זה בכח אותה העבודה זרה שהיו עליה החפצים.

הנהגת ה' במדבר והשפע בארץ (ח, א"כ)

משה רבנו מגלה קצת מהנהגת ה' במדבר במשך ארבעים שנה עד הכניסה לארץ ישראל.

1. לפני הסיפור על הנהגת ה', משה רבנו חוזר על שמירת ברית אבות ואומר בפס' "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון", מה הפירוש "כל המצוה" על פי מדרש אנדה? ואיזו דוגמה מביא רש"י? (רש"י ח,א) מדרש אנדה (תנחומא עקב ו.א), אם התחלת במצוה גמור אותה, (ל) שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה, שנאמר ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם (יהושע כד, לב), והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרוה ישראל, נקראת על שם
2. מדוע, לפי "בעל הטורים" נסמכה המילה "לאבותיכם" לפסוק "וזכרת את כל הדרך"? (בעל הטורים ח,א) לאבותיכם. וסמך ליה וזכרת את כל הדרך לומר שתזכור דרך שהלכו בו אבותיך ותלך בו גם אתה
3. מה הסיבה המופיעה בתורה לחלק מהאירועים שהתרחשו בזמן המסעות במדבר? (ח,ב) למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותיו אם לא
4. כתוב בפס' "וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ... למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותיו אם לא", מה הפירוש "התשמר מצותיו אם לא"? (רש"י ח,ב) שלא תנסהו ולא (מ) תהרהר אחריו;
5. מדוע הקב"ה הרעיב את עם ישראל במדבר ונתן להם את המן? (ח,ג) למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם
6. איזה שני דברים למדים מהכתוב בפס' "ויאכילך את המן ... למען הודיעך"? (בעל הטורים ח,ג) מלמד שבאכילת המן ניתן להם דעה וכן בעזרא הוא אומר (ע"ש וצ"ע) ומנך נתת להם להשכילם וזהו לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן;
7. כתוב בפס' "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן", נראה לכאורה שהעניו והרעבון הוא בנתינת המן, והדבר קשה שכן התורה משבחת את המן, ולא מגנה אותו. איזה שבה נוסף לומדים כאן על המן? (אור החיים ח,ג) צריך לדעת מה קשרן של דברים של ויענך וגו' עם ויאכילך וגו', ולפי משמעות הדברים גנאי המן יגיד שאכילת המן היתה לצד הרעבון, וזה אינו שמצינו שהתורה הרבה בשבחי המן כאומר (במדבר י"א ז) והמן וגו' ואמרו רבותינו ז"ל (ספרי שם) שכל הכתוב בשבחו מדבר, גם הוא מזון המלאכים (יומא ע"ה); כאומר לחם אבירים אכל איש, ונראה שגם כאן שבח המן יגיד, כי המאכלים ישנם בבי' סוגים, יש מאכל ששוה לכל בין בריא בין חולה לצד היותו נקי מהעיפוש וכלו נבלע באברים וקל להתעכל ומבריא האדם, ויש מאכל שאינו ראוי אלא לבריא אבל לחולה יזיקנו ויאבדהו, לזה אמר הכתוב בענין המן ויענך וירעיבך ויאכילך וגו' פירוש ויענך ענוי הדרך, וירעיבך עיני חסרון המזון, והנה ידוע הוא שהמתענה בדרך יאפסו כוחותיו כח המבשל וכח העיכול וכשארם אוכל מאכל קשה קצת להתעכל יזיקנו עד מאוד, גם כשירעב האדם ויאכל כדי שביעה יביאנו לידי חולי, ועינינו רואות כי יום שמתענה האדם לעת האוכל לא יוכל אכול כול אות נפשו, ואמר ויאכילך את המן הרי שבח המאכל שהוא דבר הראוי אפילו למעונה ולרעב מלבד טעם הנרגש שהיה כצפיחת בדבש;
8. איזה שני ניסים מציין משה רבנו שנעשו במהלך ארבעים השנה? (ח,ד) שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה
9. כיצד הבגדים של עם ישראל לא בלו במשך 40 שנה, ומה היו עושים הילדים הקטנים שגדלו במשך הזמן הזה - איזה בגדים היו לובשים? (רש"י ח,ד) עניי כבוד היו שפין בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגהצים, ואף קטניהם כמו שהיו גדלים (ג) היה גדל לבושת עמם, כלבוש הזה של חומט שגדל עמו
10. כתוב בפס' "ורגלך לא בצקה" מה הפירוש "לא בצקה"? (רש"י ח,ד) לא נפחה כבצק, כדרך הולכי יחף (ס) שרגליהם נפוחות;
11. כתוב בפס' "כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך", מהו הפירוש "מיסרך"? (ספורנו ח,ה) נותן לך במצותיו מוסר נאות אל השלמות המכוון מאתו;
12. מה כוונת הפס' באמרו ".... כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך", למה מדגיש "כאשר ייסר איש את בנו"? (אור החיים ח,ה) כונת הכתוב הוא שישער האדם עם לבו שאין טבע אדם להוכיח וליסר אלא לבנו כי עליו יקפיד בראותו עשות רע מה שאין כן ירגיש לבו בראות בן חבירו עשות רשע, וזה מטבע המוטבע באנוש להרגיש על בנו בעשותו דבר אשר לא יעשה ויקללנו ויכנו מה שלא יעשה כן למי שאינו מקפיד עליו, כמו כן ה' אליהך מיסרך, פירוש שהגם שהאומות עושים רשע ותועבות לא יקפיד עליהם כמו שמקפיד עליך להיותו אליהך שנתיהך שם אלהותו עליך ולזה מיסרך על כל דבר אשר לא טוב עשות;

המלמד

גיליון להורים

מתכוננים לפרשה

פרשת עקב

www.Parashatshavua.com

13. משה רבנו מתאר לעם ישראל את הברכה הגדולה בכניסה לארץ. חברו בין הפסוקים: (ח,זט)

ארץ טובה ארץ נחלי כים	ענית ותהמת יצאים בבקעה ובהר
ארץ חטה ושערה ויגפן ותאנה ורמון	ארץ זית שמן ודבש
ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם	לא תחסר כל בה
ארץ אשר אבניה ברזל	ומהרריה תחצב נחשת

- מה לומדים מכך שהקב"ה מביאנו אל "ארץ טובה"? (ספורנו ח,ז) שנקבצו בה מיני הטובו שלא יקבצו בגליל זולתו וספר חמשת מיני הטוב ובכל אחד מהם אמר ארץ.
 - בפס' "ארץ חטה ושערה ארץ זית שמן ודבש" ישנם 10 מילים. על מה הדבר רומז? (בעל הטורים ח,ח) "י תיבות בפסוק לכך צריך ליתן "יצבעות בפת בשעת ברכה ועוד כנגד " מצות שנעשו בפת לא תחרוש לא תזרע כלאים לקט שכחה פאה לא תחסום תרומה ומעשר ראשון ושני וחלה:
 - כתוב בפס' "ואכלת ושבעת , וברכת את ה' ... על איזה ברכה מדובר? וכיצד מלמד "בעל הטורים" את החובה לברך לפני? (בעל הטורים ח,י) וברכת. היינו ברכת המזון וכן נמי צריך לברך לפני פ"י ואכלת ושבעת וברכת כבר שאסור לאדם ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה שנאמר לה' הארץ ומולואה אבל לאחר שברך הוא משלו שנאמר והארץ נתן לבני אדם וזה אמרתי לה' אדני אתה טובתי בל עליך מכיון שהדיתי לה' אין הטובה משלך
 - איזו סכנה יכולה להיות מהברכה הגדולה שתהיה לנו בארץ ישראל: "... וְשָׁבַעְתָּ וּבָתִּים טָבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁבְּתָה, וּבְקָרְךָ ... יִרְבֶּזוּ וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה לְךָ וְכָל אֲשֶׁר לְךָ יִרְבֶּה" (ח,יג) וְרַם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ
 - משה רבנו מזהיר ממידת הגאווה כתוצאה מההצלחה. כתוב בפס' "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", מה הפירוש "חיל" בפס' (אבן עזרא ח,יז) הממון וכן ועזבו לאחרים חילם. והטעם יגיעם וכחם:
 - כתוב בפס' "והיה אם שכח תשכח", מה יכול לגרום לשכחה זאת? (ספורנו ח,יט) וזה יקרה כאשר תיחס הצלחתך אל כחך ולא תברכהו עליה
- התורה מדריכה אותנו ומלמדת אותנו שהברכה היא חלק מהברית עם אבותנו ולכן אנו מצווים במצוות הזכירה " וְזָכַרְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנָּתַן לְךָ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל"

עם קשה עורף - תזכורת חטאי המדבר (ש, א - י, יא)

משה רבנו חוזר ומזהיר את עם ישראל מגבהות הלב מההצלחה בכיבוש הארץ. ירושת הארץ היא בזכות האבות " ... כי לא בצדקתך ה' אלקיך נתן לך את הארץ לרשתה כי עם קשה ערף אתה."

- איזה אירועים מפרשות קודמות מזכיר משה רבנו לעם ישראל כדי להוכיח שעם ישראל הוא "עם קשה עורף"? (ט,ח-טז)
 - חטא _____ לאחר מעמד הר סיני . חטא העגל
 - חטא _____ בתבערה - המתאוננים
 - חטא _____ על המים - מסה ומריבה
 - חטא _____ על הבשר - קברות התאווה
 - חטא _____ שהיה בקרש ברנע - המרגלים
- כתוב בפס' "ובחורב הקצפתם את ה'", איך משה מסדר את דברי התוכחה ומדוע? (רמב"ן ט,ח) קודם שיפתח להם בכיבור התורה כלל הוכיח אותם בעונות אשר גרמו להם רעה ולא נמחלו והזכיר להם ענין המרגלים ומי מריבה ואחר כן ביאר עשרת הדברות ופרשת יחוד השם והזהירם בענין ע"ז וזהירות רבות והזהיר במצות בכללם ויאמר שהן כולן טובות ובעבורן תבא להן כל הטובה ועתה בא להתחיל בפרטי המצות וקודם שיוכיח אחת מהן בפרט יחזור להוכיח אותם ולפקוד עליהם את כל עונותיהם שעשו מעת שקבלו התורה והלאה כי התלונוט שעשו קודם מתן תורה שהמרו על ים בים סוף וילוונו במרה ובאלוש לא יזכירם להם כי מעת שקבלו התורה היו יותר חייבים לשמוע בקול השם אשר כרת עמם ברית ולפיכך פתח כאן ובחורב הקצפתם והזכיר להם מעשה העגל וכבר פירשתיו (שמות לב א)
- כתוב בפס' "ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה", באיזה תאריך משה רבנו עלה להר וירד ממנו, וכמה פעמים עשה זאת? (רש"י ט,י) ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום. שנאמר ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה (שמות לב, ל.), באותה עלייה נתעכבתי ארבעים יום, (ר) נמצאו כלים בכ"ט באב, שהוא עלה בשמונה עשר בתמוז, (ש) בו ביום נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר לו למשה פסל לך שני לוחות (שם לר, א.), עשה עוד מ' יום, נמצאו כלים ביום הכפורים, בו ביום נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה (ת) ואמר לו למשה סלחתי כדברך (במדבר יד, כ.), לכך הוקבע למחילה ולסליחה, ומנין שנתרצה ברצון שלם, (א) שנאמר בארבעים של לוחות אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים (דברים י, י.), מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון, אמור מעתה, אמצעיים היו בכעס:
- נאמר על עם ישראל "קצף ה' עליכם להשמיד אתכם" ועל אהרן נאמר "התאנף ה' מאד להשמידו", מה הפירוש "להשמידו" בפס' (רש"י ט,כ) זה כלוי בנים
- למי משה הצליח לכפר בתפילתו? (רש"י ט,כ) והועילה תפילתי לכפר מחצה, (ה) ומתו שנים ונשארו השנים
- כתוב בפס' "בעת ההיא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ" מהי אותה העת, ובאיזה ארון עץ מדובר? (רש"י י, א) לסוף מ' יום נתרצה לי, ואמר לי פסל לך ואח"כ ועשית ארון, ואני עשיתי ארון תחלה, שכשאבא והלוחות בידי היכן אתנם, ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל, שהרי משכן לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים, כי ברדתו מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן, ובצלאל עשה משכן תחלה (ו) ואחר כך ארון וכלים, נמצא זה ארון אחר היה, וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה, ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה

המלמד

מתכוננים לפרשה
☆☆☆☆

גיליון להורים

פרשת עקב

www.Parashatshavua.com

7. משה ממשיך ומספר על כתיבת עשרת הדיברות על הלוחות השניים ושברי הלוחות שהונחו בארון עצי שיטים נוסף לארון הברית. עוד מזכיר משה את מותו של אהרון הכהן. מי החליף את אהרון ככהן גדול? (י, 1) אלעזר בנו
8. מה לומדים מהסמיכות של מיתת אהרן לשבירת הלוחות? (בעל הטורים י, 1) סמך מיתת אהרן לשבירת הלוחות לומר לך קשה מיתת הצדיקים כשבירת הלוחות וגם ת"ח שמת הכל נעשין קרוביו שצריכין לקרוע עליו כמו על ספר תורה שנשרף ועוד סמך ואשים הלוחות בארון אצל מיתת אהרן לומר ס"ת שבלה קוברין אותה אצל תלמיד חכם לומר קיים זה מה שכתוב בזה:
9. כתוב בפס' "ובני ישראל נסעו מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם", וקשה שהרי אהרן מת בהר ההר, אם כן מהו פירוש הפס' (רש"י י, 1) מה ענין זה לכאן, ועוד וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרות באו לבני יעקן, שנאמר ויסעו ממוסרות וגו' (במדבר לג, לא). ועוד שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות (ז) להר ההר, אלא אף זו מן התוכחה, ועוד עשיתם זאת, כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם ממלחמת מלך ערד, ונתתם ראש לחזור למצרים, וחזרתם לאחוריהם שמונה מסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה, שם נלחמו לכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם, ומשם חזרתם הגדדה הוא חר הגדד
10. מהי התוכחה שלומדים עפ"י הפס' "ובני ישראל נסעו" וכו' (ספורנו י, 1) אע"פ שראו שתפלת הצדיק מגינה על דורו ושראו להתאונן על מיתתו הנה קצתם או רובם שהיו רועים במדבר נסעו למוסרה למצוא מים ומרעה ליצאן ובעודם שם מת אהרן ויקבר ויכהן אלעזר ולא באו להתאונן על המיתה ולא להתאבל על הקבור ולא חששו לכבד אלעזר שכהן תחתיו אבל משם נסעו הגדדה לרעות צאן;
11. למה סמך משה את מות אהרן לשבירת הלוחות? (רש"י י, 2) ובמוסרה עשיתם אבל כבד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת, ונדמה לכם כאילו מת שם, וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות, ולהודיעך שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש לפרוש ממנו, כיום שעשו בו את העגל
12. מה הפירוש "על כן לא היה ללוי חלק" (רש"י י, ט) לפי שהובדלו לעבודת מזבח (י) ואינן פנוין לחרוש ולזרוע;
13. מה הפירוש בפס' "ה' הוא נחלתו" הנאמר לגבי הלוי? (אבן עזרא י, ט) כטעם ה' מנת חלקי וכוסי וזו היא עבודת השם בלמוד דרכיו
14. כתוב בפס' "ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום וארבעים לילה", לכאורה המילים "כימים הראשונים" בפס' מיותרת ויכל לומר "ואנכי עמדתי בהר ארבעים יום וארבעים לילה" בלבד, אם כן מה למדים מהמילים "כימים הראשונים" (רש"י י, 1) של לוחות הראשונות, (ל) מה הם ברצון אף אלו ברצון, אבל האמצעיים שעמדתי שם להתפלל עליכם, היו בכעס
15. כיצד לומדים את אהבת ה' מהפסוק ' "ויאמר ה' אלי קום לך למסע לפני העם" (רש"י י, יא) אע"פ שסרתם מאחרי (מ) ושעיתם בעגל, אמר ל' לך נחה את העם וגו'

הציפיה מעם ישראל והברכה בארץ (י, יב - יא, יב)

1. למרות כל החטאים שהזכיר משה, עדין הקב"ה שומר את הברית. מה דרשו רבותינו מהפסוק "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה'?" (רש"י י, יב) רבותינו דרשו מכאן, הכל בידי שמים חוץ (ג) מיראת שמים (ברכות לג:)
2. מה לומדים מהפסוק "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" על הקשר בין עם ישראל לקב"ה? (רש"י י, יב) אע"פ שעשיתם כל זאת, עודנו רחמיו וחבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם כי אם ליראה וגו'
3. כתוב בפס' "ומלתם את ערלת לבבכם" מהי "ערלת לבבכם" (רש"י י, טז) אוטם לבבכם (צ) וכיסויו
4. מה הפירוש "ומלתם את ערלת לבבכם" (ספורנו י, טז) אם כן ראוי שתסירו את ערלת שכלכם והוא שתתבוננו להסיר כל טעות מוליד דעות כוזבות
5. לפי ר' עובדיה ספורנו, מה הפירוש שה' "נורא" (ספורנו י, יז) משגיח לשלם ולעונש באופן שראוי לירוא מפניו;
6. עפ"י ר' עובדיה ספורנו, מה לומדים מהפסוק "לא יקח שוחד" לענין מצוה ועבירה? (ספורנו י, יז) לא יסיר כלל מעונש העבירה בשביל זכות מצוה שעשה החוטא כאמרם ז"ל שאין מצוה מכבה עבירה. וכל זה יורה שלא תבטחו אם תחטאו להנצל בשום זכות מן העונש כלל וזולתי בתשובה השלמה;
7. מיהם האלהים והאדונים עפ"י "אור והחיים" בפירוש על הפסוק שה' הוא "אלהי האלהים ואדני האדנים" (אור החיים י, יז) פירוש אלהי המלאכים הנקראים אלהים דכתיב (איוב א') ויבואו בני האלהים, ואדוני האדונים הם שליטי עולם התחתון על דרך אומרו (בראשית מ"ב) דבר האיש אדוני הארץ. והוצרך לומר גם פרט אדנות התחתונים, להודיע כי אדונים של מטה אין בידם הבחירה לעשות כחפצם ורצונם אלא הוא אדון עליהם להטותם לאשר יחפוץ והוא מאמר שלמה (משלי כ"א) לב מלך ביד ה'
8. מדוע נאמר אחרי "ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדני האדנים" - "עושה משפט יתום ואלמנה" וכו' (אבן עזרא י, יח) אע"פ שהוא נשגב הוא עושה משפט יתום ואלמנה שאין להם עוזר כטעם אבי יתומים וכן הגר ויכלכלהו בהשענו עליו ואחר שהשם אוהב הגם אתם חייבים שתאבהוהו;
9. כתוב בפס' "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם" מה למדים מכאן? (רש"י י, יט) מוס שבך (א) אל תאמר לחברך
10. כתוב בפס' "את ה' אלקיך תירא ואותו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע" מתי מותר להישבע בשם ה' (רש"י י, יב) את ה' אלהיך תירא. ותעבוד לו ותדבק בו, ולאחר שיהיו בך כל המדות הללו, (ב) אז בשמו תשבע;
11. משה רבנו מזכיר לעם ישראל מחלוקת קרח ועדתו כתוב בפס' "ואשר עשה לדתן ולאבירם ... ותבלעם ואת בתיהם... ואת כל היקום אשר ברגליהם" מה הפירוש "היקום אשר ברגליהם" (רש"י י, יג) זה ממונו של אדם, שמעמידו על רגליו
12. מהי ההדגשה בפס' "ושמרתם את כל המצוה ... למען תחזקו ובאתם וירשתם את הארץ", מה יכלנו לחשוב? (אור החיים י, יח) הכונה בזה לשלול דעת אומרים לחדול מעסק התורה משום מלחמת הארץ שצריך חוזק והתורה נקראת תושיה (סנהדרין כ"ז:), לזה אמר ושמרתם את כל המצוה, וכבר כתבתי למעלה שמאמר כל המצוה ירצה אל עסק התורה, ויחד לה שמירה ליתן לאו על ביטולה, וגמר אומר למען תחזקו פירוש שאדרבה נותנת לו כח וגבורה להתחזק במלחמת ה', וכן הוא אומר (משלי ח) אני בינה לי גבורה;
13. ארץ ישראל היא "אֶרֶץ הַרְיָם וּבְקָעָת" שיש הרבה יותר שטח גידול. איזו ברכה נתן הקב"ה בארץ ישראל אנו לומדים עפ"י הפירוש "והשקית ברגלך" (רש"י י, יג) ארץ מצרים היית צריכה להביא מים מנילוס ברגליך, ולהשקותה צריך אתה לנגד משנתך ולעמול, והנמוך שותה ולא

- הגבוה, ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה, אבל זו למטר השמים תשתה מים, אתה ישן על מטתך והקב"ה משקה נמוך וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת:
14. מה הפירוש "והשקית ברגלך כגן הירק"? (רש"י יא,י) כגן הירק. שאין די לו בגשמים ומשקין אותו ברגל ובכתף
 15. כיצד לומדים שארץ ישראל הייתה טובה יותר מארץ מצרים (עפ"י פירוש רש"י לפסוק... לא כארץ מצרים היא) (רש"י יא,י) אלא טובה הימנה, ונאמרה הבטחה זו לישראל (ז) ביציאתם ממצרים, שהיו אומרים שמא לא נבוא אל ארץ טובה ויפה כזו, יכול בגנותה הכתוב מדבר, (ח) וכך אמר להם לא כארץ מצרים היא אלא רעה הימנה, תלמוד לומר וחברון שבע שנים נבנתה וגו' (במדבר יג, כב), (ט) אדם אחד בנאן, וחם בנה צוען למצרים בנו וחברון לכנען, דרך ארץ אדם בונה את הנאה ואחר כך בונה את הכעור (ס"א הגרוע), שפסולתו של ראשון הוא נותן בשני, ובכל מקום החביב קודם, הא למדת שחברון יפה מצוען, ומצרים משובחת מכל הארצות, שנאמר כגן ה' כארץ מצרים (בראשית יג, י), וצוען שבה מצרים היא, שהיתה מקום מלכות, שכן הוא אומר כי היו בצוען שריו (ישעיה ל, ד), וחברון פסולתה של ארץ ישראל, לכך הקצוה לקבורת מתים, ואע"פ כן היא יפה מצוען (ספרי לז), ובכתובות (דף קיב). דרשו בענין אחר, אפשר אדם בונה (י) בית לבנו הקטן ואח"כ לבנו הגדול, אלא שמבונה (כ) על אחד משבעה בצוען:
 16. קדושת ארץ ישראל שונה מכל ארצות העולם והקב"ה משגיח עליה כל הזמן. השלימו את הפסוק: "אַרְץ אֲשֶׁר־ה' אֱלֹקֶיךָ _____ אֶתָּה, _____ עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בָּהּ _____ וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה" (יא,יב) אַרְץ אֲשֶׁר־ה' אֱלֹקֶיךָ דֹרֵשׁ אֶתָּה תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בָּהּ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה
 17. מה ההדגשה בפסוק ".....מרשית השנה" עפ"י רש"י (רש"י יא,יב) מראש השנה נדון מה יהא בסופה
 18. מה הפירוש "תמיד עיני ה' אלקיך בה" (רש"י יא,יב) לראות מה היא צריכה ולחדש בה (מ) גזרות, עתים (נ) לטובה ועתים לרעה כו', כדאיתא בר"ה (דף יז):
 19. כתוב בפס' "תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה", מה נרמז במילה "מרשית"? (בעל הטורים יא,יב) אותיות מתשרי
 20. כתוב בפס' "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אתה" מה הפירוש שה' "דורש" את הארץ? (ספורנו יא,יב) דורש אותה. להשגיח על מעשי יושביה אם הם ראויים למטר ואם לא

קבלת עול מצוות – פרשת וזיהא אם שמעו, יג"ה

בפרשת ואתחנן למדנו את פרשת "שמע ישראל" שהיא קבלת עול מלכות שמים. בפרשתנו נלמד את פרשת "והיה אם שמע" שהיא קבלת עול מצוות. מצווה עלינו לקרותה פעמיים ביום כחלק מ"קריאת שמע".

1. מהי הכפילות "אם שמע תשמעו" (רש"י יא,יג) אם תשמע בישן (ע) תשמע בחדש (סוכה מו:), וכן אם שכח תשכח (דברים ת, יט), אם התחלת לשכוח, סופך שתשכח כולך, שכן כתיב במגלה (פ) אם תעזבני יום יומים אעזבך:
2. מדוע נסמך הפסוק "...ועד אחרית שנה" לפסוק "והיה אם שמע"? מה יקרה אם עם ישראל יקלקלו מעשיהם באמצע השנה? (בעל הטורים יא,יג) לומר אם תשמעו עד אחרית השנה יתן הגשמים בזמנם ובמקום שצריך להם ואם היו צדיקים בתחלת השנה והקב"ה גזר עליהם גשמים וסרחו מורידן במדברות ובימים
3. מדוע הודגש בפסוק "מצוה אתכם היום" (רש"י יא,יג) שיהיו עליכם חדשים כאילו שמעתם בו ביום (צ) (ספרי ראה נח):
4. מדוע התורה מקשרת בין "אשר אנכי מצוה אתכם היום" לבין "לאהבה את ה'" (רש"י יא,יג) שלא תאמר הרי אני לומד בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רב, בשביל שאקבל שכר, אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה, (ק) וסוף הכבוד לבא
5. כתוב בפס' "ולעבדו בכל לבבכם", איזוהי עבודה שבלב? (רש"י יא,יג) עבודה שהיא בלב, וזו היא תפלה, שהתפלה קרויה עבודה, שנאמר אלהך די אנת פלח ליה בתדירא (דניאל ו, יז), וכי יש פולחן בבבל, אלא על שהיה מתפלל, שנאמר וכין פתיחן ליה וגו' (שם יא,א), וכן בדוד הוא אומר, תכון תפילתי קטורת לפניך (תהלים קמא, ב):
6. ראינו בפרשה קודמת של "שמע ישראל" שנכתב "בכל לבבך ובכל נפשך" וכעת שוב התורה חוזרת ומצווה "בכל לבבכם ובכל נפשכם". מדוע? (רש"י יא,יג) והלא כבר הוזהר בכל לבבך ובכל נפשך, אלא אזהרה ליחיד (ר) אזהרה לציבור
7. מדוע נסמך "בכל לבבכם ובכל נפשכם" ל"ונתתי מטר ארצכם"? (בעל הטורים יא,יג) לומר שאין נענין על המטר אלא עם כן יכונו להתפלל בכל לב:
8. כתוב בפס' "והיה אם שמע תשמעו", למה נאמר לשון "והיה", ולמה כפל הפס' לומר "שמע תשמעו" (אור החיים יא,יג) פירוש והיה לשון שמחה ותנאי הוא הדבר אם תהיה שמחה של מצוה, והוא אומרו אם שמעו תשמעו וגו' כאמרם ז"ל (שבת ל"ג) שלא שבה שלמה אלא שמחה של מצוה אבל שאר שמחות עליהם אמר (קהלת ב') ולשמחה מה זה עושה, וכפל לומר שמעו תשמעו על דרך אומרם ז"ל (ברכות נ"ה). בפסוק (דניאל ב' כ"א) יהב חכמתא לחכימין שאין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, והוא אומרו אם שמעו פירוש שיהיה לכם לב שומע, תשמעו:
9. למה נאמר "בכל לבבכם ובכל נפשכם" ולא נאמר גם "ובכל מאודכם" כפי שכתב למעלה "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" (אור החיים יא,יג) ולא אמר בכל מאודכם כסדר שאמר בפרשת שמע, לפי שפרשת שמע נאמרה בלשון יחיד ויכול להיות שימצא יחיד שיהיה לו ממונו חביב עליו מנפשו, אבל כללות הציבור שעמהם מדבר מן הנמנע שיהיה להם ממונם חביב מנפשם כי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ולזה כשאמר בכל נפשכם מכל שכן בכל מאודם:
10. כתוב בפס' "ונתתי מטר ארצכם בעתו" מה נרמז בגימטריא של המילה "בעתו"? (בעל הטורים יא,יד) בעתו. בגימ' בלילות:
11. מה הפירוש "ונתתי מטר ארצכם בעתו" (רש"י יא,יד) בלילות, שלא יטריחו אתכם. דבר אחר בעתו, בלילי שבתות (ספרי מב), (ת) שהכל מצויין בבתיהם:
12. "רביעה" בלשון הקודש היא כינוי לעונת הגשמים (מלשון רביעה והפראה, שכן הגשמים רובצים על הקרקע ומפריים אותה). כתוב בפרשה "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש", מהו היורה ומדוע נקרא כך? (רש"י יא,יד) היא רביעה הנופלת לאחר הזריעה, שמרוה את הארץ ואת הזרעים (תענית ו):

המלמד

מתכוננים לפרשה

גיליון להורים

פרשת עקב

www.Parashatshavua.com

13. מהו המלוקש ולמה נקרא כך? (רש"י יא,יד) רביעה היורדת סמוך לקציר, למלאות התבואה בקשיה (שם), ולשון מלוקש דבר המאוחר, כדמרגמינו והיה העטופים ללבן (בראשית ל, ג.מב.), לקשיא. דבר אחר, לכך נקראת מלוקש, שיורדת על המלילות (א) ועל הקשין
14. מהו "יורה" ולמה נקרא כך לפי ר' אברהם אבן עזרא? (אבן עזרא יא,יד) גשם שיורה על שנה טובה והוא בתחלת השנה:
15. כתוב בפס' "ואספת דגנך" איזה מן ברכה זו, שאנו נטרח לאסף את תבאתנו? (רש"י יא,יד) אתה תאספנו אל הבית (ב) ולא אויביך, כענין שנאמר אם אתן את דגנך וגו' כי מאספיו יאכלוהו (ישעיה סב, ח.ט.), ולא כענין שנאמר והיה אם זרע ישראל וגו' (שופטים ו, ו),
16. כתוב בפס' "ונתתי עשב בשדך לבהמתך", מה התועלת שהעשב בשדה לענין הבהמה? (רש"י יא,טו) ונתתי עשב בשדך. שלא תצטרך להוליכה (ג) למדבריות. דבר אחר, שתהיה גוזז תבואתך כל ימות הגשמים, ומשליך לפני בהמתך, ואתה מונע ידך ממנה שלשים יום קודם לקציר, ואינה פוחתת מדגנה (ספרי מג.):
17. מהי הברכה שה' מברכנו "ואכלת ושבעת"? (רש"י יא,טו) הרי זו ברכה אחרת, (ד) שתהא ברכה מצויה בפת בתוך המעים, ואכלת ושבעת: מדוע הזכיר דווקא לאחר "ואכלת ושבעת" את הציווי "השמרו לכם פן יפתה לבבכם"? (רש"י יא,טז) כיון שתהיו אוכלים ושבעים, השמרו לכם שלא תבעטו, שאין אדם מורד בהקב"ה אלא מתוך שביעה, שנאמר פן תאכל ושבעת (דברים ה, יב.), ובקרבך וצאנך יריבון (שם יג.), מה הוא אומר אחריי, ורם ללבך ושכחת (שם יד.):
19. מדוע נקראים העבודות ורות "אלהים אחרים"? (רש"י יא,טז) שהם אחרים לעובדיהם, (ו) צועק אלי ואינו עונהו (ספרי מג.), נמצא עשוי לו כנכרי
20. מה הפירוש "והאדמה לא תתן את יבולה"? (רש"י יא,יז) אף מה שאתה מוביל לה (למרות הטירחה הגדולה של האדם) כענין שנאמר זרעתם הרבה והבא מעט (חגי א, ו.א.):
21. מדוע התורה מדגישה שהעונש יגיע "מהרה" בפסוק "רש"י יא,יז) איני נותן לכם ארכא, ואם תאמרו והלא נתנה ארכא (י) לזר המבול, שנאמר והיו ימיו מאה ועשרים שנה (בראשית ו, ג.), דור המבול לא היה להם ממי ללמוד, (כ) ואתם יש לכם ממי ללמוד (ספרי שם):
22. מפירוש רש"י על הפסוק "ואבדתם מהרה" אנו לומדים על הסכנה הגדולה מהשפע שגורם לגלות. איזו דוגמה מביא רש"י? (רש"י יא,יז) על כל שאר היסורים (ח) אגלה אתכם מן האדמה שגרמה לכם לחטוא, (ט) משל למי ששלח בנו לבית המשתה, והיה יושב ומפקידו אל תאכל יותר מצרכך שתבא נקי לביתך, ולא השגיח הבן ההוא, אכל ושתה יותר מצרכו והקיא וטנף את כל בני המסיבה, נטלוהו בידי וברגליו וזרקוהו אחורי פלטרין (ספרי שם):
23. כתוב בפס' "ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה", מדוע הוצרך לומר "והאדמה לא תתן את יבולה" הרי כבר אמר "ועצר את השמים ולא יהיה מטר" אם כן וודאי שהאדמה לא תתן את יבולה? (אור החיים יא,יז) הגם שאמר ועצר את השמים חזר לומר לא תתן וגו', לומר אפילו תזרעו האדמה בהמשכת נהרות ומעיינות לא תוציא מה שאתם מובילים לה:
24. מדוע, למרות העונשים וההתרחקות מהקב"ה, משה רבנו חוזר ואומר "ושמתם את דברי אלה על לבבכם"? (רש"י יא,יח) אף לאחר (ל) שתגלו היו מצויינים במצות, הניחו תפילין, עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו, וכן הוא אומר הציבי לך ציונים (ירמיה לא, כ. ספרי שם):
25. מה הפירוש לומדים מההדגשה בפסוק "ושמתם את דברי אלה ... ועל נפשכם"? (ספורנו יא,יח) לקיימם ברצון:
26. כתוב בפס' "ולמדתם אתם את בניכם לדבר בס" מה למדים מהמילים "לדבר בס" (רש"י יא,יט) משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה צוה לנו משה, שיהא זה למוד דבורו, מכאן אמרו, כשהתנינו מתחיל לדבר, אביו מסיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה (ספרי מו.), ואם לא עשה כן, הרי הוא כאלו קוברו, שנאמר ולמדתם אותם את בניכם (מ) לדבר בס וגו'
27. מה לומדים, עפ"י פירוש רש"י, שנאמר "על האדמה אשר נשבע לאבותיכם לתת להם" ולא נאמר לתת "לכם". הרי האבות לא ירשו את הארץ אלא עם ישראל? (רש"י יא,כא) לתת לכם אין כתיב כאן, אלא לתת להם, מכאן מצינו למדים תחיית המתים (ג) מן התורה (ספרי מז.):
28. מהו הציווי הנלמד מהדיק בכתוב בפס' "אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את ה' ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (רש"י יא,כב) הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים:
29. כתוב בפסוק "ולדבקה בו", איך אפשר לדבק בה? (רש"י יא,כב) אפשר לומר כן, והלא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידים (ס) ובחכמים, ומעלה אני עליך כאילו נדבקת בו:
30. מה הפירוש "ללכת בכל דרכיו" של ה' לפי ר' עובדיה ספורנו? (ספורנו יא,כב) להתנהג באותם הדרכים אשר הוא מנהיג בס את עולמו והם צדקה ומשפט
31. מדוע נאמר כאן "והוריש ה' את כל הגוים האלה" והלא עם ישראל צריך להוריש? (רש"י יא,כג) עשיתם מה שעליכם, (ע) אף אני אעשה מה שעלי:
32. כתוב בפס' "כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם", כמה הבטחות יש בפס' ומה הם? (רמב"ן יא,כד) על דעת רבותינו הנה הם שתי הבטחות שכל מקום אשר ירצו לכבוש בארץ שנער וארץ אשור וזולתם יהיה שלהם והמצות כולן נהוגות בהם כי הכל ארץ ישראל ומן המדבר והלבנון ועד הים האחרון יהיה גבולכם שאתם חייבים לכבוש ולאבד משם העמים כמו שאמר כאן (פסוק כג) וירשתם גוים גדולים ועצומים מכם ולעקור ע"ז ומשמישהו כמו שהזכיר למעלה (ז ה כה) והבטיח כי לא יתיצב איש בפניכם בין בארץ הנזכרת בין בכל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו ומכאן יצא לרבותינו (חלה פ"ד מ"ז) המחלוקת בסוריא שקורין אותה כיבוש יחיד והטעם כי דוד כבש אותה ברצון נפשו שלא שאל באורים ותומים ולא נמלך בסנהדרין כי היה חייב להוריש כל שבעת הגוים בתחלה ואחרי כן אם ירצה ילך אל ארץ אחרת כאשר הבטיח השם בכאן ומפני שלא נעשה הכבוש ההוא כמצות התורה אמרו מקצתם לא שמיה כבוש ודינו במצות כדן חוצה לארץ וכך היא שנויה בספרי (עקב כד) ומקצתם יאמרו בתלמוד (ע"ז כא) דשמיה כבוש כי אף על פי שלא נעשה כסדר כיון שהלך שם וכבשה נתקיים בו לכם יהיה וארץ ישראל היא
33. כתוב בפס' "פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ", מהו פחד ומהו מורא? (רש"י יא,כה) והלא פחד הוא מורא, אלא פחדכם על הקרובים, ומוראכם על הרחוקים: פחד. לשון בעייתת פתאום: מורא. לשון דאגה (ק) מימים רבים:

משה רבנו קושר את שמירת המצוות לברכות של הקב"ה לעם ישראל " כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו ... מן המדבר ונהלגנו מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבולכם. לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם על פני כל הארץ (על האויבים הקרובים והרחוקים).... "